

други рубежи на социалното пространство, вследствие и на функциониращи проекции на неговата амбивалентност в душевността и битността, постоянно изникващите и като че ли извечни прегради пред „изкачването му по-нагоре“ и др. под. формулират и катализират определена вътрешна неудовлетвореност. Те пораждат и развиват някакво чувство на поддавяща ограниченост, което иска да излезе извън своите рамки и да строши своите окови. В подобни трудни житейски ситуации най-лесният начин за преодоляване на тези фрустрации, за превъзможване на постоянно кипящия и заливащ с потоците си всичко психичен дискомфорт, който може да не е осъзнато забележим от субекта, е в елементарната съпротива на това, което гнети или се прививжда като такова, в неговото деструктуриране, в неговата преодолимост чрез агресията и разрушението.

В този план Ерих Фром е прав, когато подчертава, че нерядко корените на разрушителността са безсилието и изолацията на индивида, че избавянето от чувството за собствено безсилие в сравнение с окръжаващия го свят е възможно само чрез разрушението на последния. Подобна деструктивна активност е опит за самосъхранение, за противопоставяне срещу мнимите или реалните интервенции от страна на този противен свят спрямо човешката самоличност, защото стремежът към живота и тягата към разрушението не са взаимно независими фактори, а са свързани с обратима зависимост. И колкото повече се проявява стремежът към живота, колкото по-пълно се реализира животът, толкова по-слаби са разрушителните тенденции. И обратното, колкото повече животът и стремежът към него се потискат, толкова по-силна е тягата към разрушението. Ето защо **разрушителността е резултат от непроживян живот**. Индивидуалните или социалните условия, потискащи живота, предизвикват страст към разрушението, напълваща своего рода резервоар, откъдето произтичат всевъзможни разрушителни тенденции по отношение на другите и към самите себе си¹³.

Социопространствената разположеност на циганската битност и душевност по своите фундаментални характеристики – хоризонтализацията, неформалността, амбивалентността и вертикализацията, в немалко случаи предполага и стимулира своеобразно проживяване, изживяване на „непроживяност на живота“, т. е. тя детерми-